

VIP-verkoston kansalliset tavoitteet ja tehtävät

Pirjo Koivula
Opetushallitus

VIP Vaativan erityisen tuen ohjaus- ja palveluverkoston
alueellinen Kick off
Turku 3.5.2018

Vaativan erityisen tuen kehittämisryhmä

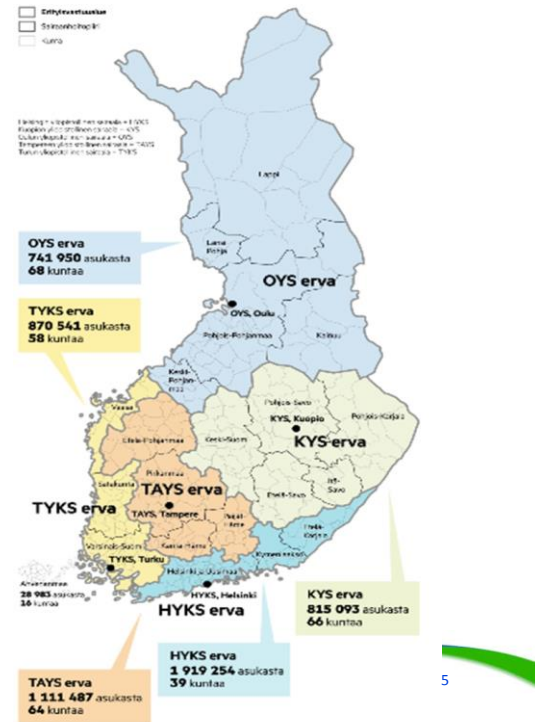
- Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 12.3.2015 [vaativan erityisen tuen kehittämisryhmän ja sen jaostot](#). Työryhmän tehtävä kattaa sairaalaopetusyksiköiden, kuntien ja kuntayhtymien ja yksityisten laitos- ja erityiskoulujen tarjoaman opetuksen ja koulukäynnin.
- [Kehittämisryhmän loppuraportti](#) elokuussa 2017: Vaativa erityinen tuki esi- ja perusopetuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:34
- Loppuraportti sisältää vaativan erityisen tuen kehittämisryhmän ja sen jaostojen laatiman [yleiskatsauksen vaativan erityisen tuen tilaan Suomessa sekä kehittämis ehdotukset](#) opetus- ja kulttuuriministeriölle vaativan erityisen tuen kehittämiseksi.

Kehittämisehdotus 3

- Sairaalaopetusyksiköt, Elmeri-koulut, valtion koulukotikoulut, kunnalliset erityiskoulut, oppimis- ja ohjauskeskus Valteri sekä yliopistolliset ja muut erityispedagogiikan tutkimus- ja koulutusyksiköt **luovat alueelliset yhteistyöverkostot, jotka nimetään VIP-verkostoiksi.**
- Verkosto muodostuu sote-uudistusta mukaillen viidestä yhteistyöalueesta.
- Näistä verkostoista **kehitetään vaativan erityisen tuen ohjaus- ja palveluverkostoja.**

- **Verkostojen tehtävänä on vaativan erityisen tuen kehittäminen**, alueensa kuntien ja yksityisten opetuksen järjestäjien koulujen sekä yliopistojen harjoittelukoulujen **tukeminen ja ohjaaminen vaativan erityisen tuen kysymyksissä** ja yksittäisten opettajien konsultointi vaativan erityisen tuen **suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa**.
- Verkostojen tehtävänä on myös **täydennyskoulutuksen** järjestäminen.
- Verkostoja luomalla parannetaan kuntien ja yksityisten opetuksen järjestäjien **mahdollisuuksia hyödyntää** sairaalakoulujen, Elmeri-koulujen, koulukotikoulujen, yliopistojen erityispedagogiikan tutkimus- ja koulutusyksiköiden sekä Valterin **osaamista**.

Valtakunnallinen ohjausryhmä (22.1.2018)

- Puheenjohtaja Johtaja Jari Rajanen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- Varapuheenjohtaja Johtaja Jorma Kauppinen, Opetushallitus
- Jäsenet Opetusneuvos Jussi Pihkala, opetus- ja kulttuuriministeriö
- Opetusneuvos Ulla Laine, Opetushallitus
- Johtava rehtori Anne Vierelä, Valteri
- Projektipäällikkö Mari Routti, Imatran kaupunki
- Lakimies Minna Antila, Kuntaliitto
- Koordinoiva rehtori Jani Méling, Valtion koulukodit
- Apulaisrehtori Tiina Mäenpää, Rajasalmen koulu, Nokian kaupunki
- Koulunjohtaja Niina Ekqvist, Kiinamyllyn koulu, Turun kaupunki
- Yliopistonlehtori Tanja Äärelä, Lapin yliopisto
- Opetustoimen ylitarkastaja Kari Lehtola, Itä-Suomen aluehallintovirasto
- Sosiaalineuvos Marjo Malja, sosiaali- ja terveysministeriö
- Erityisasiantuntija Päivi Lyhykäinen, Oaj
- Ohjausryhmän sihteeri opetusneuvos Pirjo Koivula Opetushallitus

Ohjausryhmän asettamispäätös

- Ohjaus- ja palveluverkosto muodostuu [sote-uudistusta mukaillen viidestä yhteistyöalueesta](#), jotka toimivat [alueellisista lähtökohdista](#) käsin. Näistä verkostoista kehitetään [alueellisia vaativan erityisen tuen ohjaus- ja palveluverkostoja](#).
- Toiminnan lähtökohtana on [luoda ja kehittää](#) varhaiskasvatuksen, esi-, perus- ja lisäopetuksen [opetuksellisia rakenteita, toimintamuotoja ja -menetelmiä](#), jotka [jatkuksena](#) takaavat [laadukkaan ja oikea-aikaisen tuen](#) oppilaalle mahdollisimman [varhaisessa vaiheessa](#).
- Toiminnassa painotetaan [ennaltaehkäisevää työtä](#). Verkosto [tukee lähikouluperiaatetta](#) ja tavoitteena on [tuoda oppimisen tuki oppilaan lähikouluun](#) aina kun se on mahdollista sekä [tukea opettajuutta](#).

09/05/2018 | Opetushallitus

7

Ohjausryhmän tehtävänä on

- 1) Asettaa [keskeiset tavoitteet](#) alueellisten kehittämis- ja yhteistyöverkostojen perustamiseksi 30.9.2018 mennessä.
- 2) [Tukea ja ohjata](#) alueellisten verkostojen [perustamista ja toimintaa](#).
- 3) [Seurata ja raportoida](#) alueellisesta kehittämis- ja yhteistyöverkoston toiminnasta ja kehittämistyöstä.

Ohjausryhmä asetetaan 1.2.2018 - 31.12.2020.

09/05/2018 | Opetushallitus

8

Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi

- **Kansallinen tahtotila** lasten, nuorten ja perheiden toivottavalle tulevaisuuskuvalle tarvitaan. Se on synnytettävä niin, että se ottaa huomioon ja ymmärtää lapsen, nuoren ja perheiden elämäntilanteiden ja hyvinvoinnin eri ulottuvuuksien kokonaisuuden. Kun lapsen ja nuoren **elämäntilanne on keskiössä, siiloutumisen vaaraa ei ole.**
- Tarvitsemme **toimintakulttuurin syvällistä muutosta**, joka mahdollistaa eri professioiden, viranomaisten ja hallinnontasojen **lapsen ja nuoren parhaaksi tekemän verkostomaisen yhteistyön.**

Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi

- Ratkaisut eivät edellytä organisatorisia tai toimivaltamuutoksia, vaan **yhteiseen tavoitteeseen tähtäävää verkostomaista toimintakulttuuria**.
- Kun onnistumme rakentamaan verkostoihin **luottamuksen ilmapiirin** ja annamme tilaa paikallisille ja **alueellisille uusien toimintamallien kehkeytymiselle**, edessä olevaan tilanteeseen sisältyy suuria mahdollisuuksia. Niidenkin realisoituminen edellyttää sitä, että saamme katseen nostettua **omaa hallintovastuuta edemmäksi**, lapsen ja nuoren hyvän arjen rakentamiseen.

09/05/2018 | Opetushallitus

11

Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi

- Olennaista onkin ymmärtää, että **lasten, nuorten ja perheiden palvelut syntyvät moninaisten toimijoiden verkostossa, joka on luonteeltaan systeeminen**. Systeemin eri osat ja toimijat ovat toisistaan riippuvaisia, ja yhdessä kohtaa tehtävät muutokset heijastuvat koko systeemin toimintaan.
- Selvitystyön aikana tuli selväksi, että sekä kansallisella että alue/kuntatasolla **yhteinen tilannekuva, osallisuus ja yhdessä rakentaminen ei ole vielä riittävää yhteisen tahtotilan ja omistajuuden syntymiselle**. Kokonaiskuva hahmottuu silloin, kun löytyy **yhdessä jaettu ja sisäistetty tavoite** verkoston kaikkien toimijoiden kaikelle toiminnalle.

| Opetushallitus

12

Alueellisten kehittämis- ja yhteistyöverkostojen keskeiset tavoitteet

VIP-verkostojen tehtävät

- Vahvistaa vaativan erityisen tuen kehittämistä **lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti**.
- **Alueellinen** vaativan erityisen tuen kehittäminen.
- **Lisätä ja vahvistaa** vaativan erityisen tuen toimijoiden **kehittämisosaaamista** sekä **kannustaa tavoitteelliseen** kehittämis- ja kokeilutoimintaan.
- Edistää yhdessä oppimista sekä **hyvien käytäntöjen, työvälineiden ja innovaatioiden jakamista** alueellisesti ja kansallisesti.
- **Kehittää uusia yhteistyön** tapoja eri toimijoiden välillä.

VIP-verkostojen tehtävät - osaamisen vahvistaminen

- Kuntien ja yksityisten opetuksen järjestäjien koulujen sekä yliopistojen harjoittelukoulujen **tukeminen ja ohjaaminen** vaativan erityisen tuen kysymyksissä.
- **Konsultoida ja ohjata** opetushenkilöstöä sekä moniammatillisia toimijoita vaativan erityisen tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
- **Täydennyskoulutustarpeiden kartoittaminen ja koulutuksen järjestäminen.**

09/05/2018 | Opetushallitus

15

Verkostojen tavoitteet

ENNALTAEHKÄISEVÄ JA VARHAINEN TUKI – TUEN JATKUMO

- Varhaiskasvatuksen vaihe keskeinen
 - neuvolan tärkeä rooli vaativan erityisen tuen lapsen kasvussa ja kehityksessä sekä vanhemmuuden ja kasvatustaitojen tukemisessa (vrt. huono-osaisuuden periytyminen).
- Lapsen ja nuoren kasvun ja oppimisen polun tehostettu tukeminen ja vahvistaminen varhaislapsuudesta asti: neuvola - päiväkotivarhaiskasvatus – perusopetus – toinen aste – korkeakoulutus – työelämä/aikuisuus

09/05/2018 | Opetushallitus

16

Verkostojen tavoitteet

TUTKIMUS

- Yliopistotasoista selvitys- ja tutkimustyötä
 - esim. inklusion esteet vaativan erityisen tuen oppilaiden kohdalla
 - segregaation perusteet vaativan erityisen tuen kohdalla
- Monialaista tutkimusta; yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa

(VAATIVAN) ERITYISEN TUEN TUTKIMUKSEN JALKAUTTAMINEN KOULUJEN ARKEEN

- Millä keinoin – missä kohtaavat?

09/05/2018 | Opetushallitus

17

Verkostojen tavoitteet

MONIALAISEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

- Yhteisten toimintarakenteiden luominen eri toimijoiden kanssa.
 - Konkreettisia toimintamallit
 - Sitouttaminen yhteiseen samanaikaiseen työskentelyyn
 - Luottamuksen rakentaminen
- Monialaisen konsultaation mahdollistaminen uusien toimintamallien avulla.

TOIMINTAKULTTUURIN MUUTOKSET

- Pois siirtämisen kulttuurista ("joku muu hoitaa") kohti yhdessä tekemisen ja yhdessä huolehtimisen kulttuuria.
- Tasavertaisen yhteistyön tekeminen ja positiivisen ilmapiirin luominen

09/05/2018 | Opetushallitus

18

Verkostojen tavoitteet

OPETTAJANKOULUTUS

- Erityisopettajakoulutus ja vaativa erityinen tuki; erityisopettajakoulutuksen eväät vaativan erityisen tuen oppilaiden opettamiseen

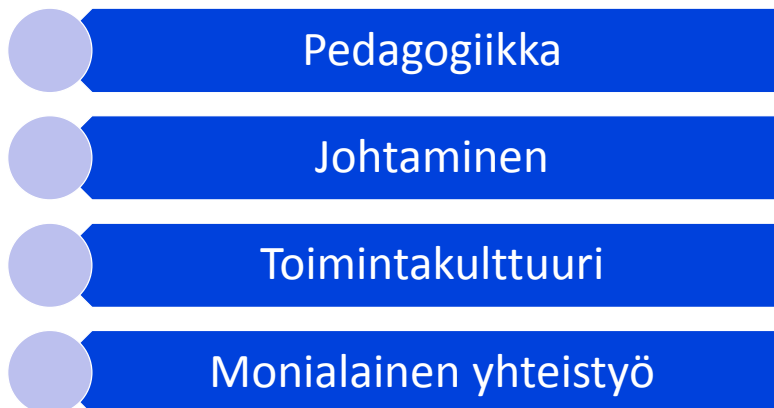
OPETTAJIEN TÄYDENNYSKOULUTUS

- Erityispedagoginen osaaminen
- Vuorovaikutustaidot ja oppilaiden kohtaaminen

09/05/2018 | Opetushallitus

19

Kehittämisen teemat

09/05/2018 | Opetushallitus

20

09/05/2018 | Opetushallitus

21

Kansallinen 12.3. Kick off –päivä - sen aikana pohdittiin

- Ketkä olisi tärkeää kutsua paikalle: YDINTOIMIJAT?
 - Kevään ensimmäinen alueelliset tilaisuudet 2 osallistujaa/toimijataho
- Muut verkostoon kutsuttavat toimijat – KETÄ KUTSUTAAN?
- KUINKA KUTSUTAAN? – NIMETKÄÄ VASTUUHENKILÖT – Sovitaan tiedonkulusta
- MITEN KUTSUTAAN, MITEN SITOUTETAAN?
- MUUT alueellisesti tärkeät kysymykset:
 - Kehittämisen kärjet omalla alueella
 - Täydennyskoulutuksen tarpeet

09/05/2018 | Opetushallitus

22

Kysymyksiä ja jatkokysymyksiä pohdittavaksi

- Mitkä ovat tärkeimpiä alueellisia kehittämiskohteita?
- Mitkä ovat keskeisimpiä osaamisen kehittämistarpeita ja/tai täydennyskoulutuskohteita
- Miten jaetaan osaamista ja hyödynnetään jo tehtyä kehittämistyötä?
- Kohdennetaanko tapaamisia eri ammattiryhmille – kenelle?
- Onko tarpeen ja miten kerätään asiantuntijapankki hyvistä osaajista, joita voidaan käyttää koulutuksissa ja konsultaatiossa?
- Miten osallistetaan alueen muita yhteistyökumppaneita?

09/05/2018 | Opetushallitus

23

